

85/93

А. М. Орлову и Сидельни
Литературные рецензии

Р. Т. Георгиев
машинист / 4 л.
5 л.

ODGOVORI NA PITANJA LITERARNE REDAKCIJE
R T BEOGRAD

1. Ne znam dali će uspeti da dam kratak, precizan i zadovoljavajući odgovor na ovo Vaše pitanje. Ako postoji pesnički fatalizam, onda sam ja jedan od njegovih najvećih poklonika. Ljubav prema poeziji dugujem u prvom redu svojoj majci, njenoj maloj svesci pesama, njenoj neostvarenom telentu, njenoj uvek usreptaloj potrebi da i nemogućim uslovima ostane latentni pesnik. To je bilo odlučujuće. Ostalo je slučaj. Poezija je mladost lepote, žudnja za njom, pravo na nju, iluzija. Ponekad pomišljam da ima bez broj drugih načina otkrivanja sebe, ali ostavite me sa ovom iluzijom, jer su ti pomišljaji bez potvrde.

2. Moji prvi stihovi nastali su kao spontani protes protiv jedne stvarnosti u kojoj sam živeo, koja me je neposredno okružavala. U početku tamni i punim mučnih osećanja, oni kasnije, pod idejnim uticajem naprednih društvenih snaga, dobivaju sve odredjeniji smisao. U tome je presudnu ulogu odigralo kratkotrajno poznanstvo s jednim čovekom velike kniževne kulture, koji je kao student u Beogradu imao mogućnosti da bude u centru svih zbivanja. Taj čovek bio je Vančo Prke.

Prvi kontakti sa delima makedonskih pisaca prošlog i početkom ovog veka produbili su moju težnju i ucvrstili me u uverenju da svoje pokušaje u poeziji činim na makedonskom jeziku. Želja da se progovori jezikom svoga kraja, jezikom svog naroda pridružila se mom novom svatanju ljudstog postojanja. To je bila 1941 godina.

3.

4. Mislim da je suština pitanja u načinu korišćenja kulturnog nasledja. U njemu se sastoji odgovor na pitanje dali delo jednog pesnika predstavlja dalje obogaćivanje i razvijanje jedne kulture u njenim sadržajnim i izražajnim oblicima. Razume se, tom se delu ne mogu postavljati neke uže ili šire regionalne granice, jer

je kultura opšte ljudska, ali se ona kao takva može ispoljiti potpunije samo u koliko njeni stvaraoci dublje i sve stranije sagle daju probleme i zahteve svoga vremena.

U delu pesnika Kočo Racina ja nalazim mnoga pitanja koja su mučila makedonse pesnike 19 veka, ali je ovaj pesnik za razliku od predhodnih, umeo ne samo da ih drukčije pesnikči obličji, već da im da najadekvatnije rešenje.

Interesantni su, isto tako, i pokušaji i nekih savremenih makedonskih pesnika da se tkivo kojim je protkana makedonska narodna pesma iskoristi kao gradža za stvaranje svoje sopstvene moderne vizije sveta.

5. Imao sam mogućnosti više puta javno da iznesem svoje mišljenje po ovo pitanje.

Normalno bi bilo kada bi svako, prvenstveno svaki kulturni radnik, mogao da prati literaturu drugot Jugoslovenskog jezičnog područja, kao i na svom - u originalu. Zar nije pomalo paradoksalno da mnogi od nas prate izvornu Francusku, Englesku, Italijansku ili Nemačku literaturu a da do Slovenačke ili Makedonske dolaze preko prevoda?

Ali ovaj problem je mnogo složeniji nego što se na prvi pogled može učiniti. S toga kao odgovor na ovo Vaše pitanje mogu reći sledeće:

Imam utisak da se radi o inpozantnom broju prevedenih autora i njihovih dela s jednog na drugi Jugoslovenski jezik. Pogledajte samo kataloge izdanja svih naših izdavačkih kuća pa će te se uveriti da ovaj utisak nije pogrešan. Mnoga dela makedonskih pisaca prevedena su na Srpsko-Hrvatski i Slovenački, mnoga slovenačka i Srpsko-Hrvatska na Makedonski jezik. Potrebe svih naših škola, od najnižih do najviših, diktirale su i odgovarajući tempo u prevodženju. Možda naprajanje tih dela u ovom trenutku nije potrebno, ali sa

. / .

zadovoljstvom mogu istaći da su gotovo sva vrhunska dostignuća postala svojinom našeg naroda.

Rezume se, da je u ovom radu bilo, a i još uvek ima, mnogo problema i teškoća. Čini mise da su najvažni pitanje sistema i kriterijuma. Tu moramo još mnogo što šta učiniti.

6. Velika odgovornost leži na izdavačkim kućama kada je reč, recimo o kriterijumu. To još nismo sasvim ~~predložili~~ načisto šta treba prevoditi iz pojedinih savremenih nacionalnih literatura. Događa se da se objavljuju manje vredna umetnička dela koja najbolje ne reprezentuju dođičnu Nacionalju literaturu. Smatram da je ipak najpravičnija ona orijentacija koja upućuje na prevodženje vrhunskih dostignuća, onih dela koja predstavljaju nesumljivu vrednost i kao takva postaju zaednička svojina svih Jugoslovenskih naroda.

7.

8.

9. Posle nekoliko manjih prevoda iz Jugoslovenske i strane literature, odlučio sam se da prevedem i ova dela koja ste spomenuli, smatrajući da je Makedonski književni jezik zreo da se na njemu adaptiraju tekstovi visoke umetničke vrednosti. Kao što ste rekli, to su prvi prevodi na ovom jeziku i ja sam morao sam da iskusim i gorčinu i zadovoljstvo te činjenice.

Nije bilo uvek jednostavno i lako naći adekvatne izraze za mnogoprotana stanja intelektualna i emotivna stanja, a i da ne govorim od njihovom povezivanju u takvu harmoničku celinu koja će najviše odgovarati u duhu originala. Mnoge sam izraze morao otkrivati u Makedonskom jeziku, a neke i stvarati na njegovoj osnovi. Ali su mi ipak glavne prepreke bile one koje proističu iz same prirode prevodjenja. Kako počeći iz svog i ući u tuđu umetnički svet, kako utisnuti svoj dah na prevodu a ipak ostati veran autorovom delu, ova i mnoga slučajna pitanja mučila su i mene kao i sve prevodioce.

1. Druže Šopov, našoj javnosti je poznato da ste se kao pisac bavili isključivo poezijom. ~~Naravno, ne mislimo da to nije dobro.~~ Ali ~~Vas~~ zanima da li nekada niste osetili potrebu da se izrazite, da se iskažete i na neki drugi način?
2. I-za Vas je nekoliko zbirki pesama. Vaši prvi stihovi bili su vezani za borbu makedonskog, odnosno za borbu svih naših naroda za oslobodjenje i, sigurno je, da su imali svoje začetke u danima borbe. Recite nam nešto, molimo Vas, o realnim, onim, naoko nevidljivim pobudama koje su, u to vreme ili kasnije, izmamile te vaše stihove.
3. Pročitajte nam jednu od tih pesama, onu koju u ovom trenutku, kada se vraćate u te dane, osećate kao nešto posebno drago.
4. Šta Vi mislite do koje mere jedan pesnik može koristiti kulturno nasleđe svog naroda? Recite nam ~~svoje mišljenja~~ kako to izgleda u savremenoj makedonskoj književnosti. ~~I, naravno, kod Vas, u Vašem delu~~
5. Druže Šopov, Vi ste i direktor izdavačkog preduzeća "Kočo Racin" u Skoplju, najveće izdavačke kuće u Makedoniji. S obzirom na to, a i kao pisac i javni radnik, Vi ste sigurno upoznati sa mnogim problemima izdavanja i prevodjenja. E pa, iz tog domena želimo da Vas nešto upitamo. Smatrate li da je dovoljno ono što se dosad učinilo na uzajamnom upoznavanju i širenju jugoslovenske literature različitih jezičkih područja?

6. Šta još da se učini?
 7. Vi ste i pisac intima, intimnih ljudskih raspoloženja. Dajte za naše slušaoce pročitajte jednu. /Na makedonskom./
 8. A sad Vas molimo da nam te stihove pročitate u prevodu na srpsko-hrvatski.
 9. Nedavno ste, povodom Dana ustanka naroda Makedonije, dobili nagradu za prepev Šekspirovog "Hamleta". Poznato je da je i Vaš prepev Rostanova "Sirana od Beržeraka", visoko ocenjen. To su, koliko znamo, i prvi prepevi ovih dela na makedonski. Pošto dotle na svom jezičkom području niste, čini nam se, imali uzora, bilo bi zanimljivo da nam kažete kakve ste sve napore ulagali da biste došli do ovih rezultata?
 10. Jeste li raspoloženi da nam iz svog prepeva "Hamleta" pročitate jedan odlomak? Na primer, čuveni monolog "Biti il' ne biti".
 11. Još nešto želimo da čujemo od Vas, družo Šopov. Neku od Vaših najnovijih pesama - neku koju još nigde niste objavili.
- 